

**СЭЛЭНГЭ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

II баг, Цагаан эрэг, Сүхбаатар сум,
Сэлэнгэ аймаг, 43081
Утас/Факс: (976)-7036-3040
Цахим шуудан: Selenge@audit.gov.mn
Цахим хуудас: www.audit.mn

**ХҮДЭР СУМЫН ИРГЭДИЙН
ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ
БАЛДАНГИЙН ОТГОНТОГТОХ ТАНАА**

2024.09.03 № ТНДТ-2024/13-АУТН-100
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5-д заасан төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Хүдэр сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд бие даан нэр дэвшигч Балдангийн Отгонтотгохын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Хүдэр сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцооны хамт ирүүлж, хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Сэлэнгэ аймаг дахь Төрийн аудитын газар нь 2024 оны сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Тулгуур зарчим, Төрийн аудит MNS 6817-6:2020 Нийцлийн аудитын зарчим, Төрийн аудит MNS 6817-8:2020 Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн

- 018021086

төсөөллийн тухай хууль, холбогдох бусад байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Бие даан нэр дэвшигч Балдангийн Отгонтогтох //РД:МП87092277/-ын Хүдэр сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Бие даан нэр дэвшигч Балдангийн Отгонтогтохын мөрийн хөтөлбөр (..... хуудас)-ийг хавсаргав.

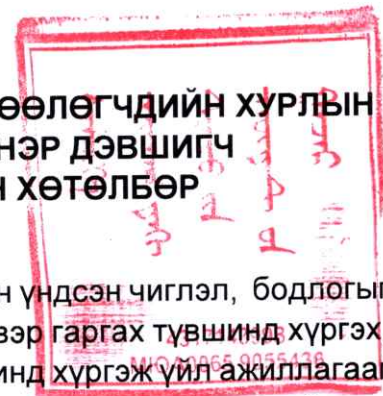
Хувийг: Хүдэр сумын Сонгуулийн хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ч.ЭНХТУЯА

**СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ХҮДЭР СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
2024 ОНЫ ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД БИЕ ДААН НЭР ДЭВШИГЧ
БАЛДАНГИЙН ОТГОНТОГТОХЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Хөтөлбөрийн зорилго: Хүдэр нутгийнхаа хөгжлийн үндсэн чиглэл, бодлогыг тодорхойлоход иргэдээс гарсан санал санаачилгыг шийдвэр гаргах түвшинд хүргэх, иргэдийн дуу хоолойг шийдвэр гаргах байгууллагын түвшинд хүргэж үйл ажиллагааг ил тод, хүнд сурталгүй, зөв бодлогоор чиглүүлэхэд анхаарч сум орон нутгийнхаа залуусын дуу хоолой болж ажиллахад оршино.

Зорилт: Байгалийн баялаг, хөдөө аж ахуйн нөөц бололцоондоо тулгуурлан залуу гэр бүлд амьдрах таатай орчин нөхцөл бүрдүүлж, аялал жуулчлалыг хөгжүүлж өрх бүрийн орлогыг нэмэгдүүлэн аюулгүй ээлтэй орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд оршино.

1. Нутгийнхаа онцлог, давуу талуудыг тодорхойлж хүүхдэд багаас нь мал аж ахуйн мэдлэг олгож, малч ухааныг эзэмшүүлж, улмаар өв соёлоо өвлөн үлдээх, залгамж халааг бэлтгэх тал дээр аймаг, сумаас хэрэгжүүлж буй хөтөлбөр, санал санаачилга бодлого хөтөлбөрийг дэмжиж, санаачилгатай ажиллана.

2. Хөдөөгийн алслагдсан малчдад эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулах, тогтмолжуулах, тэднийг эрүүл мэндийн эрт илрүүлэг, үзлэгт хамруулах хөтөлбөрийг дэмжин ажиллана.

3. Эх хүүхдийн эрүүл мэндэд нөлөөлж буй нийгмийн асуудалд чиглэсэн эрүүл мэндийн оновчтой бодлогыг дэмжиж, салбар дундын хамтын ажиллагаа, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх иргэн, олон нийтийн байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

4. Хүүхдийн хөгжлийг эх, хүүхдийн эрүүл мэнд, хоол тэжээл, асаргаа, нийгмийн халамж, хамгаалал, боловсрол зэрэг харилцан уялдаа бүхий цогц асуудлын хүрээнд шийдвэрлэх бодлогыг баримтлан шийдвэр гаргах түвшний байгууллагуудтай хамтран ажиллах замаар хүүхдэд ээлтэй нийгмийг бий болгоно.

5. Залуу гэр бүлийн нийгмийн идэвх оролцоог нэмэгдүүлж, гэр бүлийн боловсрол олгох замаар амьдралын чанарыг сайжруулан, гэр бүлийн өмнө тулгамдсан бэрхшээлийг арилгах ажлуудыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран шийдвэрлэнэ.

6. Иргэдийн амьдрах тав тухтай орчныг бүрдүүлэх, эрүүл мэндийг хамгаалж, орчны бохирдлыг бууруулах ажлыг бүх талаар дэмжин ажиллана.

7. Орон нутгийн агаар, ус, хөрсний бохирдол, түүний шалтгаан, үр дагаврыг тандах, хүн амын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж байгаа хүчин зүйлийг бууруулах, арилгах талаар зохих судалгаа, шинжилгээг хийлгэж, судалгаанд үндэслэн тодорхой арга хэмжээ авч хэрэгжүүлнэ.

8. Сум орон нутгийнхаа байгалийн баялаг, нөөц боломжид тулгуурлан шинэлэг санаа, брэнд бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчид, иргэдийг дэмжинэ.

9. Байгаль орчноо хамгаалах, экосистемийн тэнцвэртэй байдлыг хамгаж, зэрлэг ан амьтан, байгалийн баялаг, бусад байгалийн өвөрмөц тогтоц бүхий газрыг

хамгаалахад малчид, иргэд, хүн бүрийн оролцоог нэмэгдүүлэн, байгальд ээлтэй иргэн байх хандлагыг хэвшүүлэн ажиллана.

10. Байгаль орчны тухай хууль тогтоомжийг ЕБС-ийн 12 жилийн сургууль, цэцэрлэг, иргэдэд сурталчлах ажлыг холбогдох албаны хүмүүстэй хамтран зохион байгуулна.

11. Сум орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөгөөтэй уялдуулан малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнээс олох орлогыг нэмэгдүүлэх, бүтээгдэхүүний чанарыг дээшлүүлэх, олон шатлалт худалдааны системгүй борлуулах, нутгийн малын чанарыг сайжруулах арга хэмжээ, хөтөлбөрийг санаачлан боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.

12. Сумынхаа эдийн засгийн чухал салбар болсон МAA-н гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүн, бэлтгэн нийлүүлэх сүлжээ бий болгох, чанартай түүхий эдээр хүнсний болон хөнгөн үйлдвэрүүдийг хангаж, экспортыг орлох үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх, үйлдвэрлэл дагасан худалдааг хөгжүүлнэ.

13. Аж ахуйн нэгж, байгууллагуудыг орчин үеийн хөгжлийн чиг хандлагад нийцүүлэн хөгжүүлэх, үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд шинэ дэвшилтэт технологи, инновацыг нэвтрүүлэх, нутагшуулах технологи, менежмент эзэмшсэн, мэргэшсэн боловсон хүчнээр хангагдахад санал санаачилга гарган ажиллана.